

”NÄR MAN INT LIKSOM CAN’T TAKE IT ANYMORE”

Kodväxling i finlandssvenska och sverigesvenska poddar

Roosa Korpikunnas

Kandidatavhandling i svenska

Jyväskylä universitet

Institutionen för språk- och kommunikationsstudier

2019

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Roosa Korpikunnas	
Työn nimi ”När man int liksom can’t take it anymore” Kodväxling i finlandssvenska och sverigesvenska poddar	
Oppiaine Ruotsin kieli	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Toukokuu 2019	Sivumäärä 26
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän kandidaatintutkielman tarkoituksena on selvittää, kuinka koodinvaihtelu näkyy yhdessä suomenruotsalaisessa ja yhdessä riikinruotsalaisessa radio-ohjelmassa eli podcastissa. Koodinvaihtelu on kieli-tieteellinen ilmiö, jossa puhuja vaihtelee saman puheenvuoron aikana kahden tai useamman eri kielen välillä. Koodinvaihto tapahtuu luonnollisimmillaan informaaleissa puhetilanteissa, yleensä kaksikielisten puhujien toimesta. Tarkastelussa olevat podcastit ovat suomenruotsalaisten kulttuurivaikuttajien Ted Forsströmin ja Kaj Korkea-ahon <i>Ted & Kaj</i> -podcast ja ruotsalaisten sosiaalisen median vaikuttajien Bianca Ingrosson ja Alice Stenlöfin <i>Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B</i> -podcast.</p> <p>Tutkimusaineisto koostuu kuudesta eripituisesta podcast-jaksosta; kolme jaksoa kummastakin podcastista. Analyysimetodinä käytän kvalitatiivista sisällönanalyysiä ja aion keskittyä kielen pragmaattisiin ja kulttuurisiin aspekteihin. Haluan ottaa selvää, <i>kuinka</i> ja <i>miten</i> koodinvaihto näkyy podcasteissa. Tätä varten aion käyttää aineistoni analysoimiseen Shana Poplackin Two Constraint -mallia.</p> <p>Tutkimukseni osoittaa, että koodinvaihdolle löytyy molemmista podcasteista sekä eri että samoja syitä. Erityisesti sosiaalisen median käyttö vaikuttaa puhujien kielenkäyttöön ja sanavalintoihin. Myös suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen podcastin puhujien kielellinen ja kulttuurinen tausta vaikuttaa hieman tutkimustuloksiin.</p>	
Asiasanat: Sociolinguistik, kodväxling, tvåspråkighet, podcast, finlandssvenska, sverigesvenska, sociala medier	
Säilytyspaikka JYX	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	4
1.1	Syftet med undersökningen	4
1.2	Tidigare forskning	5
2	METOD OCH MATERIAL	7
2.1	Vad är en podd?.....	7
2.2	Hur gör man en podd?	8
2.3	Ted & Kaj.....	9
2.4	Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B.....	10
3	TEORETISK REFERENSRAM.....	11
3.1	Kodväxling	11
3.2	Two-Constraint- modellen	12
3.3	Matrisspråkmodellen	13
3.4	Pragmatiska aspekter	14
3.5	Situationell och metaforisk kodväxling.....	14
4	RESULTAT OCH ANALYS	16
4.1	Ted & Kaj.....	16
4.2	Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B.....	19
5	DISKUSSION.....	23
	LITTERATUR.....	25

1 INLEDNING

Det som intresserar mig mest inom språkvetenskap är sociolingvistik. I ett nötskal handlar det om språkets sociala sidor och hur man använder språk i samhället både hos individen och i större grupper och institutioner. Inom sociolingvistik finns det många olika språkliga fenomen, till exempel kodväxling, vilket är ett centralt begrepp i min undersökning och faktiskt just det som kommer att observeras och undersökas. Kodväxling uppstår vanligtvis bland tvåspråkiga och begreppet kodväxling är säkert berömt för alla som har bekantat sig med forskning av tvåspråkighet.

Vi är omgivna av olika språk i vårt samhälle varje dag. Man hör och ser olika språk till exempel via tv, radio, internet och sociala medier. Till exempel jag som språkstudierande och som person med intresset för språk använder många olika språk varje dag. Jag pratar finska med mina vänner, svenska i skolan och engelska när jag lyssnar på musik eller läser sociala medier.

Folk som är enspråkiga kan äga sådana språkkunskaper att man har förmågan att kodväxla. Vad är orsaken till det att talaren använder andra, främmande, språk i sitt tal fast man är enspråkig? I min undersökning kommer jag att lägga märke till den där frågan samt analysera hur man använder kodväxling som tvåspråkig talare.

1.1 Syfte

Syftet med min kandidatavhandling är att undersöka kodväxling i finlandssvenska och sverigesvenska poddar.

I min undersökning kommer jag att ta reda på hur kodväxlingen uppstår i två svenskspråkiga radioprogram, det vill säga poddar. Ordet *podd* kommer från engelskans “podcast” och jag kommer att använda ordet “podd” i min kandidatavhandling.

Jag vill veta hur och varför man använder kodväxling i poddarnas kontext. Jag kommer också att berätta om själva poddprocessen och vad det innebär att göra en podd.

Det som intresserar mig också är hur kodväxlingen skiljer sig mellan de två poddarna och om det finns någon skillnad mellan kodväxlingens syfte och användning. Jag kommer att fokusera mig på de pragmatiska och kulturella aspekterna i språket. Detta betyder att jag kommer att lägga märke till det hur poddens omgivning påverkar språket och kodväxlingen. De två poddar som kommer att analyseras spelas in i Sverige och i Finland. I den andra podden *Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B* pratar två Stockholmstjejer om livet och vad det innebär att vara en ung vuxen i dagens samhälle. Den globaliserade världen och engelskans starka ställning i Sverige (Josephson 2013), speciellt i Stockholm, syns säkert i språket bland unga i rikets huvudstadsområde och kan vara en av orsakerna till kodväxling i talspråket.

Den andra podden *Ted & Kaj* är den populäraste podden i Svenskfinland. I podden pratar Ted Forsström och Kaj Korkea-aho om allt mellan himmel och jord. Jag skulle kunna tänka mig att finska språket påverkar poddens kodväxling i viss grad.

Jag har valt att använda de ovan nämnda poddarna för att jag tror att i dem kan man höra talspråket så naturligt som det skulle kunna låta om man bara lyssnade på vanligt folk prata i informella situationer. I sådana tillfällen kan man höra mest kodväxling. Jag ville välja poddar som inte har något speciellt ämne och sådana som är mer allmänna och har varierande innehåll.

De två poddar kommer att presenteras noggrannare i kapitel 2, samt poddprocessen.

1.2 Tidigare forskning

Under 1900-talet sågs kodväxling som en negativ sak och man talade om ”halvspråkighet”. Idealet var att man behärskar språket så bra som möjligt och att man kan uttrycka sig helt och hållet i ett och samma språk. Att kunna många språk var dock uppskattat men att blanda språk var inte något som upplevdes som en kreativ och positiv sak. I slutet av 1900-talet och speciellt under 80- och 90-talen började den allmänna åsikten bland språkforskare förändras och så småningom började man se kodväxling som en positiv språklig resurs. Som kodväxlingforsknings pionjärer under 1980- och 1990-talet kan man nämna till exempel de amerikanska språk-

forskarna Shana Poplack och Carol Myers-Scotton. Båda har bidragit en hel del till kodväxlingsforskningen. De har föreställt några av de viktigaste och mest centrala teorierna inom kodväxlingen (som kommer att tas upp senare i kapitel 3).

Under de senaste åren har kodväxling varit ett populärt uppsatsämne vid Jyväskylä universitet och vid andra universitet. Det finns gott om kandidat- och magisteravhandlingar som handlar om kodväxling och det finns till och med en färsk doktorsavhandling om kodväxling av Jaana Kolu 2017. I sin doktorsavhandling *”Me ollaan mukana tässä experimentissä” Lingvististiska resurser och språkpraktiker i tvåspråkiga ungdomssamtal i Haparanda, Stockholm och Helsingfors* granskar hon tvåspråkiga ungdomars språkpraktiker i vardagliga sammanhang i de tre städerna. I avhandlingen tar Kolu reda på hur de tvåspråkiga ungdomarna använder sina språkresurser för att skapa betydelse i interaktionen utanför klassrum och lektionstid. Kolu avhandling består av fem artiklar som försöker svara på olika forskningsfrågor, till exempel hurdana morfologiska, syntaktiska och fonologiska drag som finns i materialet. Undersökningen fokuserar mest på de där aspekterna men skribenten lägger också märke till de pragmatiska och kontextuella dragen. Enligt Kolu (2017) är kodväxling en del av de tvåspråkigas språkliga repertoar och hon konstaterar att ”ungdomarna förhandlar sig fram i interaktionen och skapar gemensam förståelse genom att använda sina språkresurser på ett sätt som antagligen gagnar alla samtalsdeltagare”.

2 METOD OCH MATERIAL

Som metod ska jag använda kvalitativ innehållsanalys för att granska hur kodväxlingen uppstår i några svenskspråkiga poddar. Materialet för min studie består av sex poddavsnitt. Jag har valt tre avsnitt av *Ted & Kaj* och tre av *Alice & Bainca*. Alla avsnitt som kommer att undersökas är inspelade under 2018 och valda slumpmässigt. Poddarnas längd varierar från 30 minuter till en timme. Jag har valt en podd från Sverige och en från svenskspråkiga Finland. Jag kommer att lägga märke till de delar av avsnitten där kodväxlingen uppstår. Satserna kommer dock inte att transkriberas helt utan bara skrivas i vanlig form. Nedanför presenterar jag vad en podd egentligen är och hur det går till att göra en sådan. Efter det berättar jag vilka poddar har jag valt att använda i min undersökning.

2.1 Vad är en podd?

Webbsidan poddtoppen.se (2018) definierar fenomenet *podcast* på följande sätt:

En podcast är en ljudfil som görs tillgänglig på internet via tekniken RSS vilket gör det möjligt att lyssna på den på flera plattformar som i din mobiltelefon, program i datorn eller en webbsida. En Podcast består vanligtvis av en serie avsnitt och tekniken gör det enkelt för användaren att prenumerera på en viss podd. (<https://poddtoppen.se/>)

Poddtoppen.se är en plattform på nätet där man kan hitta nästan alla poddar som finns i Sverige. På webbsidan är alla poddar uppdelade i olika kategorier, t.ex. komedi och humor, samhälle och kultur, hälsa och välmående, näringsliv, konst och kultur, sport och fritid och nyheter och politik.

Det finns massor av olika slags poddar – vissa handlar om livet eller samhället i allmänhet och vissa kan ha ett avgränsat ämne, t.ex. mordhistorier. I Sverige är poddarna populära och de har blivit en del av svenskarnas vardag. Man kan lyssna på poddar t.ex. på pendeltåget eller medan man lagar mat. Det finns en webbsida, poddindex.se, som visar hur många lyssningar de 20 mest lyssnade poddarna i Sverige har. Enligt poddindex.se (2018) var Sveriges

mest lyssnade podd på veckan 45 år 2018 Sveriges Radios *P3 dokumentär* med 1 172 853 lyssningar.

De första poddarna i världen publicerades i början av 2000-talet. Man kan alltså konstatera att *podcasting* är en relativt ny uppfattning. Orden *podcast* och *podcasting* härstammar från engelskans ord *broadcasting* och Apples *iPod* apparat (koppa.jyu.fi).

2.2 Hur gör man en podd?

I princip kan vem som helst börja göra poddar. När det gäller tekniken, behöver man inte ha några fina och dyra utrustningar eller en riktig rekordningsstudio utan en bra mikrofon och en dator med ett redigeringsprogram fungerar lika bra. Men vad är det som gör en podd till en bra och intressant podd?

Flora Wiström och Frida Vega Salomonsson ger några tips för detta i artikeln ”Så startar du en egen podcast” i tidningen *Metro* (18.11.2016). De har en podd tillsammans som heter *Flora & Frida*. Enligt Wiström och Salomonsson börjar allt med en idé: ”Prata om saker som du har koll på eller är taggad på att veta mer om.” De poängterar också att det är viktigt att identifiera sin målgrupp och fundera på vad som gör podden speciell. En podd kan vara till exempel en intervju-podcast, dokumentär-podcast eller en podcast som fördjupar sig i något speciellt ämne. En annan viktig sak enligt Wiström och Salomonsson är innehållet. De säger att de planerar sina avsnitt i förväg: ”Om Flora har en historia om en misslyckad Tinder dejt säger hon det till Frida innan inspelning. På så vis kan Frida fundera ut något att kontra med på samma tema. Anekdoter kan vara bra att skriva ner så att du kan återberätta dem på bästa sätt.” Vissa tycker om att ha ett manus vilket man följer men vissa tycker att det är bättre att köra utan manuset och improvisera. På det här sättet är talet friare.

Själva inspelnings- och produktionsprocessen är ganska enkel men dock krävande. Wiström och Salomonsson betonar att en bra mikrofon är viktig och rummet där man inspelar podden borde vara tyst: ”Vår första inspelning skedde i Fridas kök. Det här var innan vi förstod hur mycket ett kylskåp kan låta”. Det moment som kräver längst tid i hela poddprocessen är redi-

gering, konstaterar Wiström och Salomonsson. Man redigerar innehållet med ett redigeringsprogram: ”Att klippa podd innebär att skära bort vissa delar av samtalet, flytta runt olika moment och justera ljudet”. Wiström och Salomonsson rekommenderar också att tillägga en musikjingle för att skapa identitet för podden. En bild är också viktigt. Detta möjliggör att podden syns i olika poddapplikationer och webbsidor och lockar in lyssnaren. När poddfilen är färdig måste man ladda upp den på någon hostingsajt, till exempel *SoundCloud* där folk kan lyssna på podden.

Man borde inte glömma att marknadsföra sin podd om man vill att den ska nå lyssnare. Wiström och Salomonsson rekommenderar att man utnyttjar olika plattformar i sociala medier för att sprida ordet om sin podd: ”Handlar din podcast om odling? Berätta om podden i odlingsforum på Facebook eller hör av dig till en trädgårdstidning och se om de vill göra en intervju med dig”. De rekommenderar också att skapa ett Instagramkonto för podden. Där kan man till exempel annonsera poddens nya avsnitt och så vidare.

2.3 *Ted & Kaj*

Den finlandssvenska podden *Ted & Kaj* handlar om ”livet som Ted och Kaj upplever det”. Ted Forsström och Kaj Korkea-aho är finlandssvenska komiker, författare och programledare som säkert alla finlandssvenskar är bekanta med i dag. De har belönats med många olika priser; Korkea-aho har fått Svenska litteratursällskapet i Finlands pris 2013, och 2012 belönades Korkea-aho och Forsström med Svenska kulturfondens framtidspris för deras gemensamma sketchprogram *Radio Pleppo*. De fick även Svenska Yles pris Årets klimathöjare 2017. Enligt Svenska Yle (2017) ges Klimathöjarpriset ”åt någon eller något som höjer temperaturen inom Svenskfinland och skapar gemenskap”. De har alltså bidragit en hel del till den finlandssvenska kulturen.

Forsström och Korkea-aho har mycket erfarenhet om tillverkning av radioprogram på Yle X3M. Yle X3M är en svenskspråkig radiokanal som är riktad till finlandssvenska ungdomar. Den podd som jag kommer att analysera heter *Ted & Kaj* och den spelas på Yle X3M. Man kan också hitta podden på Yle Arenan. Stämningen i podden är humoristisk och avslappnad och ämnen varierar.

2.4 Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B

Den sverigesvenska podden heter *Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B*. I podden pratar två unga kvinnor, Bianca Ingrosso och Alice Stenlöf, om allt vad som kan hända i unga vuxnas liv. Bianca Ingrosso är dotter till en populär svensk artist Pernilla Wahlgren. Ingrosso har blivit känd från tv-serien *Wahlgrens värld* som handlar om familjen Wahlgren Ingrossos liv. Realityserien har blivit en succé bland svenska ungdomar. Ingrosso är också en populär bloggare och så kallad ”influencer” i Sverige och därför är hon välkänd bland svenska ungdomar och har tusentals följare i sociala medier. Alice Stenlöf är också en känd svensk bloggare och Instagram-stjärna. Hon är vän till Bianca Ingrosso och tillsammans sysslar de med podden *Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B*. Podden hör till Sveriges populäraste poddar. Stämningen i podden är avslappnad och ungdomlig och språket är talspråkligt.

3 TEORETISK REFERENS RAM

I detta kapitel kommer jag att definiera begreppet *kodväxling*. Efter detta presenterar jag de mest centrala teorier och modeller om kodväxling som är relevanta för min undersökning.

3.1 *Kodväxling*

Jarmo Lainio definierar begreppet *kodväxling* enligt följande (Lainio 2013:275):

Kodväxling innebär att man så att säga växlar in ord eller fraser från ett annat språk. (Lainio 2013:275)

Jag tycker att denna definition beskriver begreppet kort och koncist. Det finns också lite omfattande och mångsidigare definitioner för begreppet, till exempel:

Med *kodväxling* avses vanligen att en talare växlar mellan flera koder inom samma taltur. De olika koderna kan vara olika språk, men de kan även stå för olika varieteter (t.ex. dialekter) av samma språk. För att kunna kodväxla måste en talare vara (delvis) tvåspråkig, och även lyssnaren måste behärska de båda koderna för att (den avsedda) kommunikationen ska fungera. Gränsdragningen mellan kodväxling och lån är ibland svår. (Martola, Mattfolk & Sandström 2014)

Kodväxling sker ofta spontant och omedvetet. Hur mycket och hur ofta man kodväxlar beror på talarens omgivning och vanor. Om man är till exempel uppväxt i en familj där man använder två språk parallellt är det väldigt vanligt att man kodväxlar ofta. Genom att kodväxla kan man skapa mening och uttrycka sig själv oberoende på vilket språk man använder; det viktigaste är att samtalspartner kan nå en gemensam förståelse. Att kunna kodväxla betyder att man har bra språklig kompetens och en rik språklig repertoar. Under de senaste åren har sociolingvister börjat diskutera *translanguaging* som ofta förknippas med kodväxling. Enligt Kolu (2017) handlar *translanguaging* om ”att skapa meningsfull interaktion med de språkresurser man har till buds”.

Kodväxling är typisk för tvåspråkiga (och flerspråkiga) talare. Att definiera tvåspråkighet är inte så enkelt och det finns många olika definitioner för begreppet. Som jag ser det, betyder tvåspråkighet i ett nötskal att man behärskar två språk lika bra och att man kan använda båda

språken inom olika domäner i samhället. Jag tycker att man också kan vara tvåspråkig till viss grad. Till exempel i de nordiska samhällena är nästan alla människor tvåspråkiga i viss grad. Med detta menar jag att till exempel alla ungdomar i Finland, Sverige, Norge och Danmark lär sig andra språk (oftast engelska) i skolan. Engelskan har en stark ställning i de nordiska länderna, till exempel inom vetenskap, näringsliv och media (Josephson 2013). Därför är nordbor, speciellt unga, ganska duktiga på engelska. Det finns också en hel del människor i alla de nordiska länderna som pratar olika dialekter och varieteter av språk. Det skulle kunna ses som en anledning till att kunna kalla sig tvåspråkig.

För att kunna kodväxla kräver dock inte att man är helt och hållet tvåspråkig. Det finns många olika sätt att kodväxla (som jag kommer att presentera senare i detta kapitel). Man behöver inte vara flytande, eller ens särskilt bra på något språk för att kunna kodväxla. Om man bara kan några ord eller uttryck kan man redan då kodväxla. Kodväxling sker oftast i talspråk och i informella situationer. Jag har valt att analysera poddar eftersom språket i dem oftast är talspråkligt.

Einarsson (2009:101) påminner att kodväxling bör skiljas från *lån* fast det inte är så lätt att dra gränsen mellan de två begreppen. Han diskuterar debatten under de senaste decennierna bland kodväxlingsforskare om hur man ska skilja kodväxling från lån. Han konstaterar att det finns en allmän uppfattning bland kodväxlingsforskare ”att längre sekvenser än enstaka ord från det ena språket, t.ex. fraser och satser, är äkta kodväxling medan enstaka ord är prototypiska lån” (Einarsson 2009; Park 2004:312).

3.2 Two-Constraint-modellen

Jarmo Lainio (Lainio 2013:287–289) presenterar Shana Poplacks Two-Constraint-modell från 1980-talet i sin artikel om tvåspråkighet och språkkontakter i Sverige. Teorin är en av de mest centrala kodväxlingsteorierna och den indelar kodväxling i tre olika huvudkategorier: så kallade *tags* (’påhäng’), intrasententiell och intersententiell kodväxling. *Tags* kan vara till exempel utrop, svordomar eller utfyllnadsord var som helst inom en taltur och är på det sättet frikopplade från den kommande satsens syntax, alltså grammatik (Sundgren 2013:288). I mitt material kan man se att till exempel utropet *Oh my God* används ofta och det kan klassificeras som *tag*. Att

kodväxla med *tags* är den enklaste och lättaste formen av kodväxling och kräver inte så mycket kunskaper i det språk man växlar ifrån. När man kodväxlar intrasententiellt eller intersententiellt behöver man mer kunskaper i språket i fråga. Speciellt i en intrasententiell kodväxlingssituation behöver talaren behärska båda språken mycket bra för att syntaxen i båda språken skulle fungera parallellt och utan problem (Lainio 2013:288).

Att kodväxla intersententiellt betyder att man använder ett språk i en sats och växlar inte ord från något annat språk. Ett exempel på intersententiell kodväxling ur mitt material är följande: “*You gotta be there. Ingen får missa det här*”. Första satsen är alltså på engelska och den andra på svenska.

Intrasententiell kodväxling betyder att man använder två språk inom en och samma sats. Detta kräver att talaren behärskar båda språken så väl att han eller hon kan anpassa syntaxen från ett språk till ett annat. Intrasententiell kodväxling är mycket typiskt för tvåspråkiga talare. Ett exempel på intrasententiell kodväxling ur mitt material är följande: “*Det var bara top of my mind*”.

Denna indelning spelar en viktig roll för min undersökning eftersom jag kommer att sortera mitt material enligt Poplacks modell. Den svarar också på frågan om *hur* man kodväxlar. Jag kommer att sammanställa en tabell som visar hur kodväxling delas i mitt material.

3.3 *Matrisspråkmodellen*

Ett annat viktigt begrepp inom kodväxlingsforskningen är Carol Myers-Scottons matrisspråkmodell (The Matrix Language Frame eller MLF) från 1990-talet. Matrisspråket är det så kallade huvudspråket eller grundspråket i kodväxlingen som ger en grund för böjning, morfologi och syntax. När man använder till exempel svenska som matrisspråk blir det språk man kodväxlar ifrån ett så kallat inbäddat språk. I mitt material är finska, engelska och tyska inbäddade språk. När en person talar kan hen byta matrisspråket när som helst. Det är alltså inte skrivet i sten att man använder samma matrisspråk hela tiden.

3.4 Pragmatiska aspekter

Under de senaste åren har de pragmatiska aspekterna i kodväxling undersökts mycket. Forskning av de pragmatiska aspekterna försöker svara på frågan om *varför* man kodväxlar. Ellen Bijvoet presenterade olika skäl till kodväxling ur en pragmatisk infallsvinkel (föreläsning 24.4.2018). Enligt Bijvoet kan man använda kodväxling när man vill till exempel citera någon eller något. När man citerar någon eller något vill man vanligtvis göra det på originalspråket och därför kodväxlar man (Kolu 2017). Bijvoet hävdar att när man vill anpassa språket till mottagaren eller betona eller markera budskap kan man använda kodväxling. Genom att kodväxla kan man utnyttja sin språkliga repertoar och uttrycka alla eftersträvade nyanser i meningen. Olika språk kan ha olika laddningar – till exempel svordomar kan ha större känslvärde på något annat språk än på något annat (Martola, Mattfolk & Sandström 2014). Bijvoet klassificerar också olika slags utrop för pragmatisk kodväxling. Sådan kodväxling är väldigt typiskt i dagens talspråk och det upplevs inte så att man borde vara särskilt duktig på engelska för att kunna göra detta (Einarsson 2009:101). Genom att kodväxla kan man också markera sin identitet, höja sin status och uttrycka social tillhörighet.

Enligt Martola, Mattfolk och Sandström (2014) kan en orsak till kodväxling att en tvåspråkig talare helt enkelt inte kommer ihåg ordet i det ena språket. Detta fenomen kallas *semantisk lucka*. Man kan då ersätta ordet som man har glömt på det andra språket. Man kan också använda kodväxling då när det inte existerar något ord för ett visst begrepp på det andra språket.

3.5 Situationell och metaforisk kodväxling

Enligt Einarsson (2009:100) betyder situationell kodväxling (Blom & Gumperz 1986) att man anpassar sitt språk och sin kodväxling enligt situation, plats eller till exempel när nya samtalspartner tillkommer. Till exempel Kolu (2017) undersökte situationell kodväxling i sin doktorsavhandling när hon forskade hur ungdomar växlar mellan svenska och finska i skolmiljön och utanför skolan i Haparanda, Helsingfors och i Stockholm.

Blom och Gumperzs (1986) presenterar också metaforisk kodväxling. Detta begrepp tar hänsyn till kodväxlingens semantiska värde och hur man kan ”krydda” språket med kodväxling. Med metaforisk kodväxling kan man skapa gemenskap, intimitet och dramatik (Einarsson 2009:100). Enligt Bijvoet (föreläsning 24.4.2018) betyder metaforisk kodväxling att man refererar till vissa värden och uttrycker en viss identitet.

Jag kommer att analysera mitt material ur en pragmatisk synvinkel. Jag vill veta hur de här pragmatiska aspekterna uppstår i de poddar som jag har valt.

4 RESULTAT OCH ANALYS

I detta kapitel kommer jag att analysera mitt material. Jag har sorterat materialet i två tabeller enligt Shana Poplacks Two-Constraint- modell. Det finns en tabell per podd. Först kommer jag att granska den finlandssvenska podden *Ted & Kaj*. Efter det fortsätter jag vidare till den svenska podden *Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B*. I analysen ska jag lägga märke till de likheter och olikheter som går att finna i materialet.

Jag har valt att använda tabellerna för att kartlägga och förklara *hur* man kodväxlar i mitt material. I själva analysen försöker jag att svara på frågan *varför* man kodväxlar.

I en vänstra kolumnen ser man vilket avsnitt är fråga om. *Tags* har jag placerat i den andra kolumnen till vänster. I den tredje kolumnen finns alla snuttar där man kan höra intrasententiell kodväxling. Intersententiella kodväxlingssnuttar finns i den fjärde kolumnen.

4.1 Ted & Kaj

I den finlandssvenska podden *Ted & Kajs* tre avsnitt finns det mest intrasententiell kodväxling. Det som överraskade mig var hur lite finska de använde. Jag hade förväntat mig att höra mycket kodväxling på finska men det kunde man knappt höra, som man kan se i Tabell 1. Orsaken för detta kan vara det att Forsström och Korkea-aho kommer från Österbotten. Där använder man inte så mycket finska än vad man gör i till exempel huvudstadsregionen. De finska ord som användes var ord som existerar i den finska ”verkligheten”, till exempel YLEs *Kansanradio*, *Kansankasvot*, (namnet på ett Instagram -konto), *mummu* och *kansalaiset*. De andra finska ord som användes var *nimenomaan* och *muka* som jag skulle klassificera som partiklar. Man använde också det finska slangordet *fiilis*. Jag har ändå märkt att ordet *fiilis* är ett ganska etablerat ord i finlandssvenskan i allmänhet. Engelskan var det språk man använde mest när man kodväxlade men det fanns också några ord på tyska. Jag hade inte tänkt mig att höra tyska men det användes på grund av samtalsämnet i en del av podden.

I *Ted & Kaj* hörde man *tags* väldigt sällan; bara den engelska svordomen *shit* och finskans *aha* användes i de tre avsnitten.

Intersententiell kodväxling uppstod bara i två av tre avsnitt och det hände när talarna ville citera någon eller något. Som Kolu (2017) nämnde i sin doktorsavhandling, vill man vanligtvis citera på originalspråket. Då skapar man en autentisk stämning i språket och det blir lättare för lyssnaren att föreställa sig själv i situationen. I avsnitt 147 (*Come together*) pratade man om ordspråk och aforismer och då använde de språket de hade hört den ursprungliga aforismen på.

Tabell 1: *Ted & Kaj*

Avsnitt	<i>Tags</i>	Intrasententiell kodväxling	Intersententiell kodväxling
Avsnitt 147: <i>Come together</i> den 19 september 2018	” <i>Shit</i> , varför gjorde jag inte sådär.”	<p>”<i>YLE</i> har nåntig som heter <i>Kansanradio</i>”</p> <p>”Vanliga <i>kansalaiset</i>, alltså medborgare, får ringa in och säga vad som helst”</p> <p>”...ett eget Instagram-kontot som heter <i>Kansankasvot</i>”</p> <p>”... och få såna här <i>notifications</i>.”</p> <p>” Det var John och Paul, <i>nimenomaan</i>, och det här...”</p> <p>”Du blandar ju med LARP nu, som är <i>Live Action Role Playing</i>, där man faktiskt klär ut sig”</p> <p>”Nåt av de mest legendariska, är den här <i>bouncer</i>; det är nästan omöjligt att ta sig in till klubben”</p> <p>”Om man vill göra en äppelpaj <i>from scratch</i> så måste man först skapa hela universum”</p> <p>”...är ju egentligen nånting som <i>mummu</i> sku ha kunnat brodera”</p>	<p>”Nu borde han vara så ‘<i>You know, we actually never met.</i>’”</p> <p>”Det ger ju ny innebör till ‘<i>I want to hold your hand</i>’ också”</p> <p>”Jag säger då: ‘<i>Ich will tanzen</i>’.”</p> <p>”Man ‘<i>standing on the shoulder of a giant</i>’ pratar man ju.”</p> <p>”... den är på finska, ‘<i>Anna hevosen mu-rehtia, sillä on isompi pää</i>’ alltså låt hästen bekymra sig, den har ett större huvud.”</p>

<p>Avsnitt 150: Vad tycker Kaj?</p> <p>den 10 oktober 2018</p>	<p>”Aha, det var rysk propaganda det här!”</p>	<p>”...och mitt skratt int <i>muka</i> är vackert” ”...eller bara för att han får <i>likes</i> på Facebook” ”Har vi bra <i>fiilis</i> eller har nån annan twittrat att det är bra <i>fiilis</i>?” ”alltså som i <i>die Welt</i>?” ”en tjej som är trött på <i>manspreading</i>” ”Det är liksom <i>insidious</i>” ”Det var bara <i>top of my mind</i>” ”...så hade dom skrivit till en sån här <i>gender</i> vetenskaplig, kanske det heter, <i>gender science</i> tidning...” ”...inom de vetenskapliga samfundets, speciellt, inom vissa dicipliner som <i>gender studies</i> och så...” ”Det var <i>bleach</i> också, bland annat” ”Eftersom jag ren var så <i>worked up</i> om det här med <i>manspreading</i>” ”När man int liksom <i>can't take it anymore</i>” ”En otrolig spännande <i>statement</i> mot konstvärlden, tycker jag” ”...på sånahär <i>issues</i>”</p>	
<p>Avsnitt 149: Mikro-motgångar</p> <p>den 3 oktober 2018</p>		<p>”Jag sku just nu helst vilja ligga i en sån <i>sensory deprivation chamber</i>”</p>	<p>“Jå, <i>always look on the bright side of life</i>” <i>“Three more years!</i> <i>Three more years!</i> <i>Lock her up, lock her up!</i> <i>Lock them up</i> är det hur man gruppen (*?*) det då”</p>

Mest kodväxling uppstod som intrasententiell kodväxling. Som jag har tolkat det, använder man intrasententiell kodväxling av olika skäl. En förklaring till intrasententiell kodväxling är att det inte finns något allmänt ord för ett fenomen eller begrepp. Exempel på sådana ord i *Ted & Kaj* är *manspreading* och *sensory deprivation chamber*. Man kan förstås förklara orden på vilket språk som helst men det finns inte några etablerade enstaka ord för dem på svenska. Man kan också tolka dessa ord som lånord.

Många engelska ord och uttryck som är etablerade i ungdomars talspråk kommer från sociala medier och populärkulturen. I Norden konsumerar man mycket amerikansk populärkultur och

läser engelskspråkiga sociala medier. Därför har många ord från den där världen stannat fast i ungdomars språk. Exempel på dessa ord i mitt material är *notifications*, *likes* (på Facebook), *statement* och *issues*. Kan man egentligen ens prata om kodväxling längre eller har dessa ord också blivit lånord?

Att använda korta, vanligtvis två till fem ord långa engelska uttryck i talspråket är vanligt i mitt material. Följande uttryck har använts i mitt material: *from scratch*, *top of my mind*, *worked up* och *can't take it anymore*. Sådana ord och uttryck kodväxlar man in i matrispråket för att krydda språket, skapa någon eftersträvad effekt eller att markera sin identitet. Jag har märkt att användningen av sådana engelska uttryck är mycket vanligt bland ungdomar med bra språkkunskaper. Då kan man verkligen utnyttja hela sin språkrepertoar och nyansera sitt språk. Dessa ord och uttryck har troligen kommit från populärkulturen. Man hör dem så ofta att man också själv börjar använda dem. Dessa ord och uttryck är dock lite svåra att klassificera. I vissa fall skulle man kunna klassificera dem som intersententiell kodväxling för att de kan uppstå som enstaka satser. Men vanligtvis uppstår de inom en matrispråksats eller till och med som *tags*. Till exempel *can't take it anymore* skulle man också kunna klassificera som intersententiell kodväxling men jag har bestämt mig för att klassificera den som intrasententiell kodväxling för att den passade så bra i den svenska satsen.

4.2 Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B

All kodväxling i de tre avsnitten av *Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B* sker på engelska. Tabell 2 visar hur engelskans starka påverkan syns i språket i Stockholmstrakten.

Man använder mer *tags* och intersententiell kodväxling i den här podden än i den finlands-svenska podden. När det gäller *tags*, används *Oh my God* mest; man hör det till och med tolv gånger i ett avsnitt. Också de andra engelska utrop, *oh shit* och *oh wow* användes i ett avsnitt.

Man använder mycket intrasententiell kodväxling i de här poddarna. Orsakerna till detta är ungefär samma som i *Ted & Kaj* podden. Till exempel när man ville berätta om något fenomen som har pratats om i sociala medier som det inte finns något etablerat svenskt ord för. Ett sådant ord är till exempel *wedding vlog*. Engelskans påverkan i det svenska affärslivet syns också i

den här podden; man använde ordet *creative director* och *spring collection*. Man använde också engelska ord när man pratade om smink: *concealer* och *brightening powder*. Orsaken till detta kommer troligen från Youtubes smink ”tutorial videos” vilka är väldigt populära bland unga nuförtiden. Videorna är vanligtvis på engelska och man använder engelska sminkordförord i dem.

Tabell 2: Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B

Avsnitt	Tags	Intrasententiell kodväxling	Intersententiell kodväxling
Avsnitt 31: Kalasfyllan den 25 juni 2018	”Oh my god” (6 gånger) ”Oh shit” ”Oh wow, va gott det var”	”Det här är <i>legit</i> ” ”Du som inte har en hund <i>on a daily basis</i> ” ”Jag började googla <i>emotional wedding vi- deos</i> ” ”Aldrig har varit så här <i>emotional</i> än på den här resan” ”Alltså jag hoppas verkli- gen att det kommer en till <i>wedding vlog</i> från dem” ”Jag ska va(ra) så <i>fucking</i> snygg” ”Jag kommer inte kunna stå och säga ‘ <i>I do</i> ’ om inte mannen gråter” ”Vill du också ha såna här <i>wedding vows</i> ?” ”Alltså <i>literally</i> , jag gick med dig på mina axlar” ”Alltså det är ingen lik- som <i>love affair</i> ” ”Jag fick sånt jävla <i>wake up call</i> ” ”Nu ska du bli <i>pregnant</i> ”	”Jag sa det till Filip att <i>he bet- ter cry, he better cry</i> ...när jag kommer ner på altaret” Ursäkta, <i>what the fuck hap- pened?</i> ” ”Och här nånstans, du ba(ra) <i>fuck everything!</i> ” ”Du slängde av dig dina klä- der, bikinin var på, <i>don’t worry guys</i> ” ”Om det gör det här till ett trå- kigt avsnitt <i>so be it</i> ” Det var verkligen sån här <i>so close but yet so far away</i> ” ” <i>I see you all and I appreciate you and I’m loyal to you</i> ” ”Och man är liksom <i>as close as you can be</i> ” ”va fan, <i>who cares</i> ” ” <i>We promise</i> ”
Avsnitt 54: VÅR SJUKA NYHET den 5 decem- ber 2018	”Oh my god” (12 gånger)	”Du sa liksom <i>the plot</i> ” ”Hon är inte så där jätte- bra på <i>acting</i> ” ”Ska vi gå vidare till de <i>the big news</i> ” ”i <i>fucking</i> Globen”	” <i>Let me just pull my notes up</i> ” ”Du är på reklam för, <i>I don’t know</i> , guldfynd nånstans” ” <i>You’re doing great, sweetie</i> ” ” <i>No</i> ” ”Alltså, <i>love it!</i> ” ” <i>What the fuck?</i> ”

			<p>”De här är <i>you gotta be there</i>” ”<i>You gotta be there</i>, ingen får missa det här” ”Det är inte allt som <i>makes sense</i>” ”Ni trodde att ni kände oss nu men <i>you have no idea</i>” ”Alltså, <i>help a sister out</i>” ”<i>We are taking it to the next fucking level</i> alltså” ”Alltså <i>we fucking love you</i>” ”<i>So please, come and support</i>” ”<i>Tell us</i>”</p>
<p>Avsnitt: 56 IDIOTER den 18 december 2018</p>	<p>”Oh my god” (5 gånger)</p>	<p>”Podden är <i>live and running</i>” ”Jag är ju där som <i>creative director</i> liksom” ”Vår <i>spring collection</i>” ”Hon tycker att det är jättemycket <i>fall out</i>” ”<i>concealer</i> och <i>brightening powder</i>” ”Det är min <i>comfort blanket</i> att peta på näsa” ”Det är <i>gross</i>” ”Jag var <i>second</i>” ”<i>Spice it up</i> lite”</p>	<p>”<i>So tell me, what have you been doing</i>” ”<i>Oh my god, that happened, oh my god, I did that</i>” ”Jag sa ifrån <i>I’m not happy with this</i>. Jag är inte nöjd.” ”<i>I bought it</i> från LV” ”<i>How does this work?</i>” ”<i>I will</i>” ”Sociala medier har så stor påverka på vad som kommer att <i>make it or break it</i>.” ”Restaurangen Montanari - <i>it was not good</i>” ”<i>I don’t like that shit</i>” ”<i>Let a girl know</i>” ”<i>Just watch us</i>”</p>

De två till fem ord långa engelska uttryck som kryddar språket (som nämndes också i avsnitt 4.1.) användes i *Alice & Bianca – Har du sagt A får du säga B*. Till exempel *on a daily basis*, *wake up call*, *spice it up* och *live and running*. Man skulle kunna uttrycka samma sak på svenska men de har ändå valt att använda engelska i stället. Man vill kanske markera sin identitet eller det är bara lättare att använda dessa uttryck för att de är kända från populärkulturen.

Man svär på engelska några gånger i podden. Man använder ordet *fucking* som adjektiv i några satser, till exempel ”*Jag ska va(ra) så fucking snygg*”. Vissa svordomar kan ha olika laddningar på något annat språk. Man kan också tänka sig att det är mer acceptabelt att svära på engelska

än på svenska för att då har ordet inte så stark laddning som på modersmålet (Gunnarsdotter Grönberg 2013: 264).

Andra ”vanliga” engelska ord hör man också ganska ofta i podden. Till exempel *emotional*, *love affair*, *pregnant*, *the plot*, *acting*, *the big news* och *gross*. Man skulle lätt kunna säga samma saker på svenska men de har ändå valt att använda engelska ord i stället. Det kan finnas många orsaker till detta. En orsak kan vara att man kom på ordet på engelska först. Detta kan hända lätt om man är omgiven av det engelska språket dagligt bland annat via musik, tv och sociala medier.

Ibland använder man engelska ord i stället för sitt eget modersmål om man vill skämta eller leka med språket. Man kan också använda engelska ord och uttryck när man vill poängtera eller dramatisera något. Till exempel i avsnitt 54 (VÅR SJUKA NYHET) berättade Alice och Bianca om sina stora nyheter och då använde de det engelska uttrycket *the big news* för att skapa dramatik och spänning och poängtera att det här verkligen är något viktigt och stort.

Det finns mycket mer intersententiell kodväxling i den här podden än i den finlandssvenska podden *Ted & Kaj*. Alica och Bianca använder långa och korta satser och till och med har ett samtal på engelska i en del av podden: Alice säger ”*You’re doing great, sweetie*” och Bianca svarar ”*No*”. De använder riktiga satser flytande i mitten av svenska meningar, till exempel ”*Jag sa ifrån I’m not happy with this. Jag är inte nöjd*” och ”*Ni trodde att ni kände oss nu men you have no idea*”. Också enstaka engelska satser uppstår ganska mycket, till exempel ”*Let me just pull my notes up*”, ”*So tell me, what have you been doing*” och ”*how does this work?*”. De använder också engelska svärord i vissa satser, till exempel ”*I don’t like that shit*”.

Sociala medier och amerikansk populärkultur verkar påverka språket mycket i podden *Alice & Bianca*. En orsak till detta kan vara till exempel att de båda är berömda ”influencers” i sociala medier, till exempel på Instagram. Där brukar de använda engelska för att nå ännu flera internationella följare. De är hela tiden omgivna av engelskan i sociala medier så det kan förstås påverka deras talspråk.

5 DISKUSSION

Sociala medier spelar en viktig roll i ungdomars liv vilket också påverkar språkbruket. Olika slags fenomen sprider sig snabbt i sociala medier och de har vanligtvis engelska namn. Man översätter sällan sådana begrepp till svenska eller finska. Dessa ord etableras så småningom som en del av ordförrådet och efter ett tag kan dessa ord ses som lånord och inte länge bara som kodväxling.

Stor konsumtion av sociala medier börjar synas i talspråket och det hör man i Bianca Ingrossos och Alice Stenlöfs tal. Kodväxling har ändå funnits längre än sociala medier så man kan inte konstatera att sociala medier skulle vara den enda orsaken till kodväxling. I fallet *Alice & Bianca* tror jag ändå att sociala medier och populärkultur har haft en stor inverkan på deras språk för att de inte är helt och hållet tvåspråkiga, utan enspråkigt svenskspråkiga. Engelskan är inte deras andra modersmål, men de kodväxlar ändå rätt mycket och flytande.

Att använda engelska ord och uttryck och att kodväxla kan också upplevas som en ”cool” grej och att vara ett kännetecken av en storstadstjej. Det kan vara en orsak till att man kan höra mer kodväxling i *Alice & Bianca* än i *Ted & Kaj*. Ted Forsström och Kaj Korkea-aho är kända för sitt arbete för den finlandssvenska kulturen och speciellt litteraturen. Litteraturen är vanligtvis förknippad med språk och kanske just därför är deras språk lite mer ”traditionellt” eller ”renare” som vissa kanske skulle säga. Att hålla sig i finlandssvenskan och inte kodväxla så mycket är kanske också ett medvetet val som de har bestämt sig att göra. Med detta kan man till exempel markera sin identitet som talare av ett minoritetsspråk i Finland. Åldern kan också påverka; Forsström och Korkea-aho är ju över tio år äldre än Ingrosso och Stenlöf.

Det skulle vara intressant att se hurdana resultat man skulle kunna få med andra poddar. Påverkar talarnas modersmål och språkkunskaper, ålder eller den geografiska bakgrunden? Eller är poddens ämne eller tema en bidragande faktor? När det gäller min undersökning och mitt material skulle man kunna genomföra en större och djupare undersökning med flera avsnitt. Nu har jag ändå använt bara tre avsnitt per podd (alltså sex avsnitt totalt). Jag undrar hurdana resultat skulle man ha fått om man hade använt till exempel 10 eller 20 avsnitt per podd. Detta skulle ändå kräva ännu mer tid och undersökningen skulle bli rätt stor och lång.

Man skulle också kunna fokusera på bara en podd och analysera kodväxling ur olika synvinklar, till exempel ur morfologisk eller syntaktisk synvinkel.

LITTERATUR

- Poddtoppen. 2018. *Vad är Podcast?* <https://poddtoppen.se/> (Hämtad: 22.11.2018).
- Svenska litteratursällskapet. 2018. *Kaj Korkea-ahos Svenska litteratursällskapets pris 2013.* <http://www.sls.fi/sv/forskning/utdelade-pris-och-beviljade-stipendier-2013> (Hämtad: 14.11.2018).
- Jyväskylän yliopiston Koppa. 2018. *Podcastien tekeminen.* <https://koppa.jyu.fi/avoimet/thk/video-ja-kuva/podcastit-moniviestimessae/podcastit> (Hämtad: 18.11.2018).
- Svenska kulturfonden. 2018. *Svenska kulturfonden pristagare.* <https://www.kulturfonden.fi/wp-content/uploads/2018/02/PDF-pristagare.pdf> (Hämtad: 14.11.2018).
- Poddindex. 2018. *Top 20 vecka 45.* <https://www.poddindex.se/> (Hämtad: 18.11.2018).
- EINARSSON, J., 2009. *Språksociologi*. 2. uppl edn. Lund: Studentlitteratur.
- FRANTZ, E. och WÄGAR, M., 6.11.2017. *Tove Jansson är århundradets finlandssvensk.* <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/11/06/tove-jansson-ar-arhundradets-finlandssvensk> (Hämtad: 14.11.2018).
- GRÖNBERG, A.G. 2013. Ungdomspråk. I Sundgren E. (red.), *Sociolingvistik*. 2. uppl edn. Stockholm: Liber. 236-273.
- GUMPERZ, J.J. och HYMES, D.H., 1986. *Directions in sociolinguistics : the ethnography of communication*. [New ed.] with corr. and add edn. Oxford: Blackwell.
- JOSEPHSON, O., 2013. *Ju : ifrågasatta självklarheter om svenskan, engelskan och alla andra språk i Sverige*. 4. uppl edn. Lund: Studentlitteratur.
- KOLU, J., 2017. *"Me ollaan mukana tässä experimentissä" : lingvististiska resurser och språkpraktiker i tvåspråkiga ungdomssamtal i Haparanda, Stockholm och Helsingfors*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- MARTOLA, N., MATTFOLK, L. and SANDSTRÖM, C., När språk möts. *Språkbruk*, (1/2014).

POPLACK, S., 1980. Sometimes I'll start a sentence in Spanish - Y TERMINO EN ESPANOL. Toward a typology of code-switching. *Linguistics*, 7-8. 581-618.

LAINIO, J. 2013. Tvåspråkighet och språkkontakter I Sverige. I Sundgren E. (red.), *Sociolinguistik*. 2. uppl edn. Stockholm: Liber. 274-312.

WISTRÖM, F., VEGA SALOMONSSON, F. 18.11.2016. *Så startar du en egen podcast*. Intervju på Metro tidningen. <https://www.metro.se/artikel/s%C3%A5-startar-du-en-egen-podcast-xr> (Hämtad: 18.11.2018).